

דיני ומנהגי ימי הפורים ה'תשפ"ב

מוגש לרגל חג הפורים תשפ"ב

י"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

- דיני התענית: חתן וכלה בתוך שבעת ימי המשתה, ובעלי ברית – פטורים. מי שאינו חש בטוב ישאל רב מורה הוראה האם לצום.
- אין שוטפים את הפה.
- שחרית: בתפילת לחש אין היחיד אומר "עננו". בחזרת הש"ץ אומר הש"ץ "עננו" בין ברכת 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. אמירת 'סליחות' בסדר התפילה, אחרי "מכל עוונותינו". אבינו מלכנו הארוך, "ואנחנו לא נדע", חצי קדיש, הוצאת ספר תורה וקריאת התורה "ויחל משה".
- ביום התענית נותנים "אגרא דתעניתא" לצדקה (בנוסף למחצית השקל), שהוא עלות הסעודות שהיו אמורים לאכול היום.
- זכר למחצית השקל: לפני תפילת מנחה נותנים שלושה מטבעות של חצי מהמטבע שמשתמשים בו באותו מקום. נוהגים לתת עבור כל בני הבית, ויש הנוהגים לתת גם עבור עוברים שבמעיי אמן. טוב שיחנכו גם את הילדים לתת מחצית השקל מכספם שלהם.
- מנחה: וידבר וקטורת, אנא בכח, אשרי, חצי קדיש. הוצאת ספר תורה וקריאת 'ויחל משה', עולים שלושה אנשים, והשלישי הוא המפטיר. אין אומרים קדיש בסיום הקריאה. הגבהה. הפטרה – 'דרשו ה''. אחרי 3 ברכות ההפטרה – לפני תפילת שמו"ע – מחזירים את ספר התורה לארון הקודש, 'יהללו', חצי קדיש. בתפילת לחש אומרים 'עננו' בשומע תפילה, שליח הציבור בחזרת הש"ץ אומר "עננו" בין ברכת 'גואל ישראל' ל'רפאנו', ולפני 'שים שלום' יאמר "אלקינו ואלקי אבותינו... יברכך". אין אומרים תחנון, ולא "אבינו מלכנו".
- מעיקר הדין זמן סיום התענית הוא כמו בכל התעניות, בצאת הכוכבים. אמנם כיון שאסור לאכול לפני קריאת המגילה, ממשיכים בפועל להתענות בערי הפרזות עד אחרי תפילת ערבית וקריאת המגילה.
- צאת הצום: ירושלים: 6:15; ת"א: 6:17; חיפה: 6:16; באר שבע: 6:17

יום
רביעי
י"ג אדר
שני –
תענית
אסתר

- לובשים בגדי שבת.
- נוהגים – ובעיקר הקטנים – ללבוש פרצופים (=מסיכות) לפורים.
- ערבית: בתפלת שמונה עשרה אומרים "ועל הניסים". אחר שמונה עשרה – קדיש 'תתקבל'.
- קריאת המגילה. אחרי קריאת המגילה אומרים "ואתה קדוש", הש"ץ אומר 'קדיש שלם' אך מדלג על הפיסקא 'תתקבל', "עלינו" וקדישים.
- גם בלילה מרבים קצת בשמחה ובסעודה. בברכת המזון אומרים "ועל הניסים".

ליל
פורים

- בשמונה עשרה – "ועל הניסים". אחרי חזרת הש"ץ – חצי קדיש, קריאת התורה – "ויבא עמלק" (בפסוק "כי מחה אמחה את זכר עמלק" כופלים את המילה "זכר", כשבפעם הראשונה מבטאים את האות ז' בסגול, ובפעם השנייה בצירה).
- מי שלא שמע קריאת פרשת זכור, יכוון לקיים מצות זכירת מעשה עמלק בקריאת התורה "ויבא עמלק".
- מי שלא נתן מחצית השקל יתן לפני קריאת המגילה. קריאת המגילה עם תפילין (דרש"י).
- גם ביום מברכים "שהחיינו", ומכוונים בברכת שהחיינו גם על שאר מצוות היום.
- לאחר קריאת המגילה: אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל, מחזירים את ספר התורה לארון הקודש, יהללו, וממשיכים התפלה כרגיל.
- עשיית מלאכה: אין עושים מלאכה בפורים, העושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. בעלי עסק – ישאלו רב ויעשו כהוראתו.

יום י"ד
אדר שני –
פורים בערי
הפרזים

משלוח מנות	מקרא מגילה	מצוות היום
<ul style="list-style-type: none"> • נותנים לפחות לאדם אחד (איש לרעהו ואשה לרעותה) לכל הפחות שתי מנות (סוגי מאכל שונים) המוכנות לאכילה מיידית. • (במנהגי האדמו"ר המובאים בספר המנהגים: משלוח מנות לשלשה אנשים, מאכל ומשקה). • כל המרבה לשלוח מנות לרעים הרי זה משובח. • נהוג לשלחם באמצעות שליח. • אָבֵל (רח"ל) חייב במשלוח מנות, אך ישלח מאכל ו/או משקה (כגון בשר ותבשילים) בלבד, ולא דברי שמחה או תענוג (כגון ממתקים), (ויש שכתבו שישלח לאדם אחד בלבד). נוהגים לא לשלוח משלוח מנות כלל לאָבֵל (בתוך השלושים. ובאבלות על אביו או אמו, כל שנים עשר חודש), גם לא מאכלים פשוטים. • אולם באם שלחו לאבל מנות מחוסר ידיעה וכדומה, מותר לו לקבלן. 	<ul style="list-style-type: none"> • גם נשים חייבות בשמיעת המגילה. מחנכים את הקטנים למצוות שמיעת המגילה (ונהוג להביאם לבית הכנסת באם אינם מפריעים). • לכתחילה קוראים את מגילה ברוב עם ובמנין. • פותחים את המגילה כולה, ומנהגו שכופלים את המגילה לשלושה חלקים. • לפני הקריאה מברכים שלוש ברכות: "על מקרא מגילה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו" (גם ביום, וביום מכוונים גם על שאר מצוות היום). • הבעל-קורא יכוון להוציא ידי-חובה את כל השומעים, והשומעים יכוונו לצאת ידי חובתם. • אסור לדבר בשעת קריאת המגילה, החל מהברכה הראשונה שלפניה ועד לברכה שאחריה. חייבים לשמוע כל מילה מקריאת המגילה, מתחילתה ועד סופה, לפי הסדר. מי שלא שמע אפילו מילה אחת - לא יצא. • מי שלא הצליח לשמוע מילה או פסוק, יקרא זאת מיד, וגם אם אינו יכול לעשות זאת מתוך מגילה כשרה - יקרא מיד בעצמו עד מקום שהקורא אוחז בו. • מכים 'המן' כמה פעמים במשך הקריאה, במקום שנזכר 'המן' בתואר כלשהו: 'האגני', 'הרע' וכיוצא בזה. "עשרת בני המן" גם הציבור צריך לקרוא - לפני הבעל-קורא - ובנשימה אחת, מהמילים 'חמש מאות איש' עד לאחר תיבת 'עשרת'. • לאחר הקריאה מברך "הרב את ריבנו", ואסור להפסיק בדיבור עד שיסיים הש"ץ את הברכה; ברכה זו מברכים רק בקריאה בציבור. • סוגרים את המגילה לאחר הברכה. ומנהג הרבי שמתחיל לכרוך בסיום הקריאה ומסיים לאחר הברכה. אומרים "שושנת יעקב". 	
משתה ושמה	מתנות לאביונים	
<ul style="list-style-type: none"> • מתפללים תפלת מנחה ואח"כ הסעודה. • נוהגים להתחיל את הסעודה לקראת סוף היום - כיון שעסוקים במצוות היום, ומנהגן של ישראל להמשיך את הסעודה לתוך הלילה, ורוב הסעודה צריכה להיות ביום. • ועכ"פ יאכל כביצה, או לפחות כזית, לפני השקיעה. • נוהגים לאכול 'קרעפכין' (=כיסנים ממולאים בבשר) בסעודת פורים. • חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ולפחות ישתה יותר מהרגלו. מי שהוא חלש בטבעו וכן מי שיועד בעצמו שעל ידי שתייתו יזלזל חס ושלום באיזו מצוה, בין במצוה שבין אדם למקום ובין במצוה שבין אדם לחברו, או שיבוא חס ושלום לקלות ראש, מוטב שלא ישתכר. • כמו"כ תקנת הרבי אודות שתיית המשקה קיימת אף בפורים. • במקרה שנמשכה הסעודה לתוך הלילה אומרים "ועל הנסים" בברכת המזון, זאת בתנאי שעדיין לא התפללו מעריב (באמצע הסעודה). 	<ul style="list-style-type: none"> • כל אחד חייב לתת לפחות לשני אביונים. לכתחילה יש לתת דווקא כסף זמין באופן כזה שיוכל העני להשתמש ביום פורים. • אין יוצאים ידי חובת "מתנות לאביונים" מכספי מעשר. מן הדין ניתן לצאת ידי חובה בפרוטה לכל עני, אמנם למעשה ראוי לתת לפחות סכום כסף בשוויה של ארוחה קטנה, סכום זה נאמד בכ-10 ש"ח לערך. וראוי להרבות ב"מתנות לאביונים" יותר ממה שמוציאים על משלוחי מנות וסעודת פורים. • מי שאין לו הכנסה ברורה שמאפשרת לממן את ההוצאות ההכרחיות לו ולבני-ביתו במשך שנה נחשב כ'אביון'. כמו-כן מי שהזדמנו לו הוצאות חריגות כגון חתונת בניו או להבדיל הוצאות רפואיות, ואיננו עומד בנטל ההוצאות, נחשב אף הוא ל'אביון' לענין "מתנות לאביונים". עם-זאת, מעבר לחיוב הנתונה לאביונים המוגדרים כ'אביונים', אמרו חכמים שאין לדקדק במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו. • מצוות "מתנות לאביונים" מחויבת להיות ביום פורים. ומי שלא מזדמנים לו אביונים ביום הפורים אף לא ע"י שליח שימסרם לאביונים ביום הפורים, יפריש את סכום ה"מתנות לאביונים" ויניחם להזדמנות הקרובה בה יוכלו המעות להגיע אל האביונים; והיודע מראש שלא יזדמנו לו אביונים בפורים, ישלח קודם הפורים סכום כסף ע"י שליח או ע"י קרנות "מתנות לאביונים" על-מנת שימסרוהו לאביונים בפורים. 	י"ד אדר בערי הספיקות ובירושלים
<ul style="list-style-type: none"> • ביום י"ד אדר שני נוהגים בערי הספקות כמו ברוב העולם - קריאת המגילה בברכה ושאר מצוות היום, וכן קריאת התורה של פורים ואמירת "ועל הנסים" בתפלות ובברכת המזון. • בירושלים עיה"ק תובב"א נוהגים ביום זה כפי שנוהגים בערי הפרזות ביום "שושן פורים", כמבואר להלן. 		

בירושלים עיה"ק תובב"א	בערי הספקות	בערי הפרזים
<ul style="list-style-type: none">יש לנהוג בירושלים ככל פרטי הדינים והמנהגים שנוהגים בערי הפרזות ביום י"ד.לכתחילה יש לקיים את סעודת פורים בבוקר, מפני כבוד השבת, ולפחות להתחילה לפני חצות היום. ואם לא הספיק בבוקר ישתדל להתחילה לפני "השעה העשירית", וראוי שיסיים את סעודתו לפני השקיעה. האוכל סעודת פורים לאחר חצות, ראוי שיתפלל מנחה לפני כן.סדר תפלת מנחה: הודו, פתח אליהו, ידיד נפש, וידבר וקטורת, אנא בכח, אשרי, שמו"ע עם "ועל הניסים", עלינו לשבח.הממשיך את סעודתו עד השקיעה יפסיק לאכול בשקיעה (ויכול לפרוס מפה על הפת, לקדש ולהמשיך בסעודה, אך כיון שהנהגה זו עלולה לגרום לבלבול, ראוי שמי שאינו בקי בפרטי ההלכות לא ינהג כן, אלא) יברך ברכת-המזון, ילך ממקומו להתפלל ערבית ויחזור לאחר מכן לקדש ולקיים את סעודת ליל-שבת. במדת האפשר ראוי לכתחילה להמתין בין ברכת-המזון לסעודת ליל שבת, כדי שיעבור שיעור-עיכול (דהיינו שיהיה רעב מעט).ההכנות לשבת: לכתחילה אין להסתפר ולגזוז ציפורניים בפורים, אך במקום הצורך ניתן להקל לכבוד השבת שלא ייכנס מנוול לשבת. יש לבדוק את כיסי בגדי השבת לפני כניסת השבת.זמן אמירת שנים מקרא ואחד תרגום לכתחילה - בערב שבת אחר חצות היום.	<ul style="list-style-type: none">קוראים מגילה בלילה וביום ללא ברכה, וכן מקיימים שוב את שאר מצוות היום - משתה ושמחה, מתנות לאביונים, ומשלוח מנות. גם נשים צריכות לקיים את מצוות היום שוב בט"ו מחמת הספק.יש להחמיר שלא לעשות מלאכה בערים אלו גם ביום ט"ו.אין אומרים תחנון, אך לא אומרים "ועל הניסים" (אם אמר בטעות "ועל הניסים" אינו חוזר) בתפלות ובברכת המזון, לא אומרים "ואתה קדוש" בתפילת ערבית, וכן בשחרית לא קוראים קריאת התורה של פורים. רק לאחר סיום כל התפילה - בערבית ובשחרית - קוראים את המגילה בלי ברכות לפניה ולאחריה.יישובים הסמוכים לערים המסופקות - קוראים במגילה ומקיימים את שאר מצוות היום רק בי"ד כרוב העולם, ואינם צריכים להחמיר ולנהוג כפורים גם בט"ו.זמן אמירת שנים מקרא ואחד תרגום לכתחילה - בערב שבת אחר חצות היום.	<ul style="list-style-type: none">אין אומרים תחנון, ויש להוסיף בו במשתה ושמחה. אסור להתענות ביום זה.תפילות: אין אומרים "ועל הניסים" ואין קוראים בתורה (את הקריאה של פורים). אם אמר בטעות "ועל הניסים" אינו חוזר.מלאכה: לפני זמן מנחה מותר לעשות את כל המלאכות, והחל מזמן המנחה דינו כמו כל ערב שבת.מותר לקבוע נישואין בליל שושן פורים בפרזות.אָבֵל (ר"ל): נוהגים בדיני אבלות בצנעה, אך לא בפרהסיא, ולכן מותר לֶאָבֵל לשבת על כיסא גבוה, ולנעול נעלי עור. אך ימעט בדברים של שמחה, ולא יצא האבל לבית הכנסת.

יום שישי
ט"ו אדר
שני -
שושן
פורים
ופורים
דמוקפות

מקורות: מגילה ד, ב. טוש"ע ונ"כ או"ח סתרפ"ו-תרצו. ספר המנהגים חב"ד ע' 4-73. וראה ספר 'הלכה למעשה' (בהוצאת מכון הלכה חב"ד) מועדים – חנוכה ופורים פ"כ-כח ופ"ל.

עריכה: הרב שמואל מקמל הגהה: הרב משה קורנוויץ